

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*БРЕДУН Н.В., аспірант**

Полтавська державна аграрна академія

Обґрунтовано доцільність впровадження інноваційної стратегії з метою підвищення результативності діяльності сільськогосподарських підприємств.

Practicability of innovation strategy introduction for increasing effectiveness agricultural enterprises activity is based.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Найбільш важлива проблема українського сільськогосподарського підприємства в сучасних ринкових умовах – це проблема виживання та забезпечення постійного розвитку. Ефективне вирішення цієї проблеми знаходиться у створенні конкурентних переваг, які можуть бути досягнуті на основі створення гарно продуманої стратегії підприємства.

Україна протягом тривалого часу розвивалася екстенсивними методами – прийшов час повністю їх замінити на інноваційні, які дозволять раціонально використовувати ресурси та підвищити прибутковість. Вплив нових технологій на стратегічну конкурентоспроможність підприємств свідчить про актуальність інтеграції інноваційного та стратегічного менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств широко досліджуються такими науковцями, як М.Ф.Кропивко, М.В.Зубець, П.Т.Саблук, С.О.Тивончук, А.Г.Мельник, С.М.Ілляшенко, І.М.Сотник і ін. Однак, залишається необхідність розробки дієвих механізмів формування і реалізації відповідних ситуації стратегічних дій.

Мета статті. Розкрити роль стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах кризи.

Виклад основного матеріалу. Протягом останніх десятиріч інноваційні фактори почали відігравати провідну роль у забезпеченні економічного розвитку, підвищенні конкурентоспроможності національних економік і окремих підприємств. В економічно розвинених країнах близько 85-90% ВВП забезпечується наукоємною продукцією, для порівняння: частка інновацій у загальному обсязі промислового виробництва в Україні становить близько 7%. Виходячи із зазначеного, Україна, щоб не відставати назавжди від розвинутих країн і не стати їх сировинним додатком та джерелом дешевої робочої сили, має коригувати стратегію власного економічного розвитку [7, с.620].

Розвиток суб'єктів сільськогосподарської діяльності можна досягти такими напрямками: екстенсивний, інтенсивний, інноваційний. В цьому контексті варто привести дані М.В.Зубця, П.Т.Саблука, С.О.Тивончука.

Екстенсивний розвиток виробництва – це збільшення обсягів виробництва за рахунок збільшення затрат на виробництво. Нині цей підхід практично вичерпав себе, бо збільшення площ посівів на сьогодні можливе лише через приєднання нових паїв, а більшість з них вже орендовані.

В переважній більшості суб'єктів господарювання аграрного сектору економіки України на полях і фермах домінують витратні технології – витрати пального на 1 га сільськогосподарських угідь перевищують аналогічні в країнах Заходу в 2-3 рази. Близько третини сільськогосподарських підприємств збиткові. Останніми роками село покинули, або залишилися без роботи близько 500 тис. спеціалістів різного профілю[5].

Інтенсивний розвиток сьогодні використовує більшість підприємств, він передбачає збільшення об'ємів виробництва за рахунок інтенсифікації ресурсів, що використовуються в процесі діяльності. Але земельні ресурси виснажено так (недотримання сівозмін через висів прибуткових культур – сояшнику, кукурудзи на зерно, тощо), що без відновлення їх родючості важко говорити про конкурентоспроможність галузі рослинництва; більшість техніки дуже застаріла, а продовження строків її використання приводить до великих витрат; одержана продукція не завжди екологічно чиста. Цей напрям веде до швидкої наживи, але наслідком може бути збиткова діяльність.

* Науковий керівник – М.Ф.Кропивко, доктор економічних наук, професор, академік УААН

Третій напрям розвитку – інноваційний. Він передбачає збільшення рентабельності за рахунок впровадження і освоєння інновацій.

Лише майже 10% агроформувань застосовують новітні агротехнології світового рівня[5]. Але на наш погляд, на сьогоднішньому етапі функціонування вітчизняні підприємства не будуть успішними без розробки і впровадження новачій в процеси виробництва, планування господарської діяльності, управління, тощо. Отже, ефективність підприємства прямо пропорційна до інноваційної діяльності

Слово innovation (англ.) утворене з латинського “новація” (новизна, нововведення) і англійського префікса “in”, що означає “в”, “введення”. Отже, у перекладі з англійської “інновація” означає “введення нового, відновлення”[1, с.90].

Правове регулювання інноваційної діяльності регламентоване Господарським кодексом України (глава 34), прийнято ряд законів і нормативно-правових актів. Відповідно до ст. 325 Господарського кодексу України [3] під інноваційною діяльністю слід розуміти діяльність учасників господарських відносин, що здійснюються на основі реалізації інвестицій з метою виконання довгострокових науково-технічних програм з тривалими строками окупності витрат і впровадження нових науково-технічних досягнень у виробництво та інші сфери суспільного життя.

М.Х.Корецький визначає, що інноваційна стратегія – глобальна стратегія, за допомогою якої досягаються конкурентні переваги по створенню радикально нових товарів або технологій [6,с.212]. Єдиної класифікації інноваційних стратегій немає, але більшість авторів виділяються дві основні групи: наступальні (активно і помірно наступальні) та оборонні.

В залежності від того, як швидко підприємства впроваджують інновації, Пасічник В.Г. і Акіліна О.В. класифікують їх на чотири основні групи[8]: новатори, ранні реципієнти, рання більшість, відстаючі.

Інновації повинні бути основою для стратегічного планування. Відповідно до ст.2 Закону України “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” від 16.01.2003р. №433- IV, пріоритетними напрямками інноваційної діяльності в Україні є науково, економічно і соціально обґрунтовані напрями інноваційної діяльності, спрямовані на забезпечення потреб суспільства у високотехнологічній, конкурентоспроможній, екологічно чистій продукції, високоякісних послугах та збільшення експортного потенціалу держави. Вони складаються із стратегічних (розраховані на тривалу перспективу - не менше 10 років) та середньострокових (протягом найближчих 3-5 років) пріоритетних напрямів інноваційної діяльності.

Як вихід із кризового стану сучасних сільськогосподарських підприємств, доцільно використовувати інноваційну стратегію, основними елементами якої є: використання енергозберігаючих технологій виробництва; співпраця з науково-дослідними установами; використання нових сортів рослин і порід тварин; запровадження переробки для реалізації не сировини, а вже готової продукції; удосконалення організації праці і матеріального стимулювання.

Досвід кращих підприємств України та Полтавської області (ПП “Агроєкологія” Шишацького району, ТОВ “Маяк” та СВК “Батьківщина” Котелевського району і ін.) свідчить, про те що якщо впроваджувати інноваційну стратегію, використовувати елементи бенчмаркінгу, то є всі можливості для стабілізації становища, а в подальшому вихід на стадію економічного зростання.

Такий довгий і нелегкий шлях відтворення родючості ґрунтів пройшло ПП “Агроєкологія” Шишацького району Полтавської області. Тут використовують досягнення науково-технічного прогресу: не орють землю; не використовують пестициди; зменшують глибину обробітку ґрунту; перестали застосовувати синтетичні мінеральні добрива; здійснюють біологізацію землеробства завдяки нетоварній частині врожаю й сидератам. Завдяки такому способу господарювання врожайність культур у ПП “Агроєкологія” двічі вища, ніж у навколишніх господарствах, собівартість продукції ушестеро нижча, ніж за традиційних технологій.

ТОВ «Агрофірма «Маяк» практикує промислове ведення тваринництва, створено власну переробку сільськогосподарської продукції, в підприємстві є досвід розвитку соціальної сфери на селі.

У кооперативі “Батьківщина” впроваджені енергоресурсозберігаючі технології, комплексна механізація виробничих процесів, повний внутрішньогосподарський розрахунок, чекова форма контролю витрат зі стимулюванням за кінцеві результати роботи, комп'ютеризовано бухгалтерський облік. Особлива увага надається удосконаленню системи утримання та відгодівлі худоби, отриманню високих та стабільних урожаїв, впровадженню здобутків науки та передового досвіду.

Але сьогодні в більшості сільських господарств надзвичайно гостро стоїть питання отримання коштів для оновлення матеріально-технічної бази, навіть підтримання техніки в робочому стані. В зв'язку з тим, що сільське господарство є досить ризиковим видом діяльності (сезонність виробництва, залежність від погодних умов, деяка продукція швидко псується) знайти потенційного інвестора надзвичайно важко, банки не надають кредитів. Як же вижити в цих умовах? Одним із шляхів

інноваційної стратегії розвитку підприємств за нинішніх обставин ми вбачаємо використання таких технологій, як ресурсозберігаюча, екологічна, ресурсопродукуюча.

Також варто підприємствам використовувати бенчмаркінг. За словами Кропивко М.Ф. “бенчмаркінг - це аналіз в порівнянні з конкурентами, і завдання його – розробити заходи для отримання конкурентних переваг. Якщо ти відстаєш, то можеш поставити собі завдання досягти середнього рівня якості стратегічного управління, а якщо ти не пасеш задніх, то конкуруй з кращим”.

Розробку інноваційної стратегії здійснюють на кількох рівнях управління: корпоративний керівник, рада директорів; керівник (директор) правління; менеджери середньої ланки (керівники функціональних підрозділів); операційні виконавці (виробничі підрозділи). А система оплати праці спеціалістів в більшості господарств не стимулює їх до досягнення економічного ефекту від впровадження інновацій. Тому вкрай необхідно вдосконалювати схему науково-технічного прогресу в сучасному АПК.

Висновки. Отже, на сьогодні для того щоб стати конкурентоздатними сільськогосподарським підприємствам необхідно впроваджувати інноваційну стратегію розвитку, основними елементами якої є: а) використання ресурсозберігаючих, екологічних, ресурсопродукуючих технологій виробництва в рослинництві; в) використання нових сортів рослин і порід тварин; г) запровадження переробки для реалізації не сировини, а вже готової продукції; д) використання бенчмаркінгу; ж) удосконалення організації праці і матеріального стимулювання.

А так, як науково-технічний прогрес не стоїть на місці, то підприємствам необхідно постійно прослідковувати зміни і впроваджувати досягнення передової практики з метою підвищення ефективності діяльності.

Література.

1. Волков О.І. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник/ О.І.Волков, М.П.Денисенко, А.П.Гречан та ін.; Під. ред. проф. О.І.Волкова, проф. М.П.Денисенка. – К.: ВД “Професіонал”, 2004. – 960с.
2. Гетьман О.О. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів./О.О.Гетьман, В.М.Шаповал– Київ, Центр навчальної літератури, 2006. – 488с.
3. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003.-К.: Атіка, 2003. – 208с.
4. Закон України “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” № 433-IV від 16.01.2003 – режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
5. Зубець М.В. Інноваційно-випереджувальна модель якісно нового розвитку агропромислового виробництва/ М.В.Зубець, П.Т.Саблук, С.О.Тивончук// Економіка АПК. – 2008. - №12. – с.3-8.
6. Корецький М.Х. Стратегічне управління. Навчальний посібник/ М.Х.Корецький, А.О.Дегтяр, О.І. Дацій – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 240 с.
7. Мельник А.Г. Бізнес-адміністрування: магістерський курс: Підручник / За ред. д.е.н., проф. А.Г.Мельника, д.е.н., проф. С.М.Ілляшенко та к.е.н., доц. І.М.Сотник. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2008. – 896с.
8. Пасічник В.Г., Акліна О.В. Планування діяльності підприємства. Навчальний посібник. – Київ: центр навчальної літератури, 2005. – 256 с.